

Streszczenie pracy doktorskiej pt.

”Sytuacja małżonka dłużnika w sądowej egzekucji roszczeń pieniężnych,,

Niniejsze opracowanie analizuje sytuację osoby pozostającej w związku małżeńskim w aspekcie postępowania egzekucyjnego, prowadzonego wobec jej współmałżonka. Problematyka ta jest szeroka i ma istotne znaczenie praktyczne. Wiele bowiem małżeństw odczuwa dolegliwości związane z ich odpowiedzialnością majątkową, jednocześnie rośnie skala zaciąganych zobowiązań we współczesnym obrocie gospodarczym i konsumenckim. Nie można zapomnieć też o takich długach, które obciążają małżonka w wyniku innych zdarzeń, niż zawarcie przez niego umowy. W opisanych sytuacjach często dochodzi więc do zderzenia materii normującej wzajemne relacje małżonków (np. zarząd wspólnym majątkiem, odpowiedzialność za byt rodziny) z proceduralnym obowiązkiem poddania się egzekucji i realizacji obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego. Kolizja interesów zobowiązanego i jego najbliższych z uprawnieniami wierzyciela często bywa nieunikniona. Szczególnie zaś komplikuje się sytuacja małżonka, który w związku z relacją majątkową i osobistą, jaka łączy go z dłużnikiem, często bywa uwikłany w działania obydwu stron. Problematyka ta stanowi punkt wyjścia do dalszych rozważań.

Sprzężenie norm proceduralnych z regulacjami rodzinno-prawnymi w sytuacji dochodzenia długu od jednego z małżonków wymagało pogłębionej analizy tych zagadnień w ramach każdej z gałęzi prawa, które regulują poruszaną w pracy problematykę. Zatem w pierwszej kolejności zostały opisane relacje między małżonkami, wynikające z przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Nie można się tu było jednak ograniczyć jedynie do materialnego aspektu tego związku, pomimo jego dominującego znaczenia w ramach problematycznego zagadnienia. Pożycie małżeńskie nie jest bowiem zawężone jedynie do wspólnego gospodarowania, obejmuje też szereg kwestii pozamajątkowych, mogących wpływać na sytuację prawną i faktyczną małżonka dłużnika w toku egzekucji roszczeń pieniężnych. Tym zagadnieniom został poświęcony rozdział I, przy szczególnym uwzględnieniu skomplikowanej problematyki odpowiedzialności za zaciągane zobowiązania oraz składników i zarządu majątkiem wspólnym małżonków.

Sytuacja małżonka dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w znacznej mierze jest wyznaczona już poprzez treść tytułu wykonawczego. Wierzyciel uzyskuje ten tytuł najczęściej poprzez procedurę przed sądem, której przebieg może istotnie oddziaływać na ostateczny zakres zasądzonego roszczenia. Z tego powodu koniecznym było wskazanie w rozdziale II, w jaki sposób małżonek pozwany może wpływać na tok postępowania rozpoznawczego, a zwłaszcza jakie instrumenty mogą mu służyć do obrony przed wydaniem orzeczenia, które będzie dla niego niekorzystne. W podobnym kontekście została przeprowadzona analiza jego sytuacji w

postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości rozszerzenia jej na majątek wspólny małżonków. Jako ostateczny wyznacznik sytuacji dłużnika i jego małżonka w postępowaniu egzekucyjnym został opisany wniosek wierzyciela o przeprowadzenie egzekucji.

W rozdziale III zostały poruszone zagadnienia związane z ogólnymi regułami postępowania egzekucyjnego. Podkreślona została zwłaszcza zróżnicowana sytuacja małżonka dłużnika w tym postępowaniu, uzależniona od zakresu ponoszonej przez niego odpowiedzialności. Może on zatem pozostawać osobą postronną w rozumieniu proceduralnym, jak również być np. współdłużnikiem na równi ze swoim małżonkiem, reprezentować go, może ponosić ograniczoną odpowiedzialność z majątku objętego wspólnością małżeńską, może być także wierzycielem dochodzonych roszczeń. Omówienia w tym rozdziale wymagały też powinności małżonka dłużnika wobec organów egzekucyjnych, jak również jego uprawnienia, zwłaszcza do obrony merytorycznej i formalnej. Analizie zostały poddane także inne okoliczności, wynikające z relacji pomiędzy małżonkami, które mogą wywierać wpływ na prowadzone postępowanie egzekucyjne, jak np. ustanie między nimi wspólności majątkowej.

Sądowa egzekucja roszczeń pieniężnych przebiega zgodnie z regułami ustalonymi dla określonych składników majątkowych dłużnika. W ramach każdej z tych ogólnych kategorii (ruchomości, wynagrodzenie za pracę, rachunki bankowe, inne wierzytelności, inne prawa, nieruchomości, przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne) obowiązują szczególne przepisy, uwzględniające specyfikę prowadzenia egzekucji wskazanymi sposobami. W tym kontekście w rozdziale IV należało opisać każdorazowo sytuację małżonka w ramach procedury dotyczącej właściwego składnika majątkowego. Szczególna charakterystyka postępowania wiąże się również z pewnymi kategoriami dochodzonych należności (alimenty, należności publicznoprawne), która została również uwzględniona w tej części pracy.

Przeprowadzone postępowanie egzekucyjne będzie wywierać określone skutki w sferze majątkowej dłużnika i jego małżonka. Zostały one opisane w rozdziale V. Konsekwencje te zależą od szeregu okoliczności, jednak w niniejszej pracy za podstawę ich rozróżnienia przyjęto stopień zaspokojenia wierzyciela. Zatem z bezskuteczną egzekucją wiązać się będzie możliwość ponownego jej wszczęcia, jak również możliwość ustanowienia między małżonkami rozdzielnosci majątkowej na żądanie wierzyciela, jeżeli jest to potrzebne dla uzyskania przez niego zaspokojenia. Z kolei częściowa lub pełna spłata długu może powodować konieczność rozliczeń między małżonkami, zwłaszcza gdy zobowiązanie jednego z nich zostało pokryte z ich majątku wspólnego. Z uwagi na uniwersalny charakter małżeństwa zwrócono także uwagę na pozamajątkowe skutki, jakie mogą powstać między małżonkami oraz w ich środowisku rodzinnym, w związku z przeprowadzoną egzekucją roszczeń pieniężnych.